

La fi del somni brasiler

La corrupció s'està menjant el Govern de Luiz Inácio 'Lula' da Silva i la formació política que va fundar fa 25 anys, el Partit dels Treballadors.

Al Brasil, els carrers parlen. A l'avinguda Sete de Setembro, al centre de San Salvador, les parets estan empaperades de cartells d'un petit partit d'esquerra, PSTB, que mostren una caricatura del president Luiz Inácio "Lula" da Silva amb un somriure sarcàstic i el cinturó atapeït de bitllets. Una frase el corona: "*Lula sabia*". I és que, a hores d'ara, tres mesos després que esclatés la pitjor crisi que ha patit la democràcia brasilera, hi ha diversos enigmes sense resoldre: l'exlíder sindical coneixia que la for-

mació política que ell va fundar el 1980 i que ha dirigit de manera excel·lent tot aquest temps estava subornant legisladors perquè s'aprovesin els projectes del Govern al Congrés? Sabia Lula que el seu Partit dels Treballadors (PT) es finançava il·legalment? Per ara, el president ha estat exculpat per tots els dits acusadors.

Però hi ha una cosa que tothom reconeix: el Brasil ha despertat de cop d'un somni que va començar l'1 de gener del 2003, quan Lula va assegurar per primera vegada al palau de Planalto

amb la promesa de canviar el país. El PT, a més, s'ha convertit en un partit més i els eslògans contra la corrupció i demanant més democràcia, estandards de múltiples campanyes, semblen vellsíssims. La desil·lusió de milions de brasilers és evident arreu, i ni els plors en públic de Lula ni la seva promesa de tallar "en la pròpia carn" han servit per posar fi a un declivi que sembla impossible de frenar. De fet, a les properes eleccions de l'octubre del 2006, Lula podria presentar-se i guanyar i, fins i tot, el PT podria tornar a ser la primera força del país. No obstant això, res no tornarà a ser el mateix.

La crisi actual té el seu inici el 6 de juny, quan l'histrionic Roberto Jefferson, aleshores president del Partit Laborista Brasiler (PTB), aliat del PT, va concedir una explosiva entrevista al diari *Folha de Sao Paulo* en la qual revelava que el Govern pagava 10.000 euros mensuals a un grup de diputats perquè votessin d'acord amb aquest.

Luiz Inácio "Lula" da Silva, president del Brasil, ha de començar a afrontar greus acusacions de corrupció del seu Govern. Sembla que aquest país ha despertat del "somni" on que vivia des que Lula va guanyar les eleccions, i molts dels seus legisladors comencen a plantejar-se de deixar el partit.

Ja hi ha qui es pregunta si la formació que ha estat el mirall del progressisme mundial sobreviurà

A l'esquerra de tot, el diputat Roberto Jefferson, en una festa a Parintins. L'expresident del PTB va destapar la primera esclatxa del gran escàndol en una entrevista el juny passat.

Era una sortida endavant, ja que Jefferson és el principal implicat en un escàndol de corrupció a les empreses estatals de Correus i l'Institut de Reassegurances del Brasil. El diputat assegura que li va comentar el fet a Lula a principi d'any i que el president es va quedar parat. Aleshores, segons ell, les mesades distribuïdes entre una trentena de parlamentaris de la base aliada del Govern es van aturar. L'escàndol acabava de començar.

Jefferson va culpar de seguida la direcció del PT i el cap de la Casa Civil (el primer ministre) José Dirceu, mà dreta del president, d'ordir la trama. Tots ho negaren, però setmanes després el president del partit José Genoino, el tresorer Delúbio Soares, Dirceu i altres alts càrrecs de la formació oficialista van ser obligats a abandonar els seus llocs de responsabilitat. Més tard, el diputat del PTB assegurà que el partit de Lula tenia una "caixa 2", és a dir, un compte paral·lel i ocult que servia per finançar il·legalment les campanyes electorals i que hauria funcionat almenys des de les presidencials del 2002, cosa que estrenyia el setge cap al perplex cap d'estat. Darrere de tot hi ha el publicista Marcos Valério, que des

de la seva oficina a Belo Horizonte s'encarregava d'aconseguir els diners —préstecs bancaris— i distribuir-los amb l'ajut del tresorer del PT, que ha dit que és l'únic responsable de l'escàndol. Ningú, però, no el creu.

La reacció de Lula davant la magnitud de la tragèdia ha estat tèbia, més aviat fluixa. De demanar, en un principi, responsabilitats, va passar a dir que tothom feia el mateix al Brasil, que tot era una campanya de la dreta i dels mitjans de comunicació i que s'ho haurien d'"empassar" un altre cop el 2006. Si bé és cert que les pràctiques poc ortodoxes són corrents a tota la classe política del país —el mateix Valério ha dit que va ajudar a finançar il·legalment la campanya de reelecció del governador de Minas Gerais Eduardo Azeredo, ara president del principal partit d'oposició, el de la Social Democràcia del Brasil (PSDB)—, s'esperava molt més de l'exlíder sindical, flagel·lant durant molts anys dels "corruptes" polítics locals. No va ser fins al 12 d'agost que Lula va demanar disculpes al país, i dies més tard, el PT, ja amb una direcció completament renovada, seguia les passes del president. Lula va afirmar que els culpables de la crisi

haurien de ser castigats, però no va dir els noms.

La desil·lusió és enorme. El senador petista Cristovam Buarque, exgovernador del Districte Federal i primer ministre d'Educació de Lula, és un dels més sorpresos i s'està rumiant d'abandonar el partit, juntament amb 20 legisladors més. Buarque explica a aquest setmanari que el PT "no té cap projecte" i que el Govern de Lula ha defraudat els ciutadans, ja que va arribar al poder amb la promesa de transformar el país, cosa que, segons ell, no ha acomplert ni de bon tros. Ell i els seus col·legues estan buscant una fórmula per "refundar" l'esquerra brasilera fora del PT. I és que ja hi ha qui es pregunta si la formació que ha estat el mirall del progressisme mundial —inventora del pressupost participatiu, del Fòrum Social Mundial, etc.— sobreviurà. Cristovam Buarque afirma que corre el risc d'esdevenir un partit petit, sense l'estructuració i el poder que té actualment. L'analista del *Folha de São Paulo* Kennedy Alencar alerta, no obstant això, dels riscos que comporta per al país una desbandada en massa del PT. "Molts ploren de tristesa, de ràbia, de decepció, en saber cada dia que passa [es destapa] una nova revelació que mostra que l'antiga direcció del PT va cedir a un esquema de finançament polític indecent i criminal", afirma, però demana als petistes que no deixin el partit "en la calor de la crisi" i que qui hauria de marxar són els corruptes. I acte seguit es pregunta: "Sortir del partit per ingressar a on? Les alternatives són millors? Hi ha espai per a la creació d'un nou partit d'esquerra o de centreesquerra?" La resposta és clara: per ara, no.

Des que Lula va assumir la presidència, diversos legisladors han estat expulsats del PT per oposar-se frontalment a les polítiques governamentals, titllades de continuistes en el terreny econòmic. El cas més emblemàtic ha estat el de la senadora Heloísa Helena, que ha fundat el Partit Solidaritat i Llibertat (PSOL). La diputada d'aquesta formació, Luciana Genro, confessa que la crisi actual "obre una oportunitat de creixement" per a ells i constata que al Brasil s'ha creat un "enorme buit polític", perquè "el PT ha fracassat com a partit que representa la classe treballa-

dora". Buarque, tanmateix, no pensa que el PSOL sigui la millor opció dels petistes descontents, ja que formen part de l'esquerra del partit, que "no és una esquerra adaptada a la realitat del segle XXI", amb un discurs massa centrat en l'economia i sense argumentari social. Genro, però, creu que el PSOL, que aspira a ser el que el PT no ha aconseguit materialitzar, neix en "millors condicions" que el seu germà gran, ja que ara, a diferència de fa 25 anys, la consciència progressista de la societat i els moviments socials estan molt assentats. A mitjan setembre, les eleccions internes que hi haurà a la formació de Lula ens permetran saber cap a on caminarà en els propers anys. El president en funcions, l'exalcalde de Porto Alegre, Tarso Genro, s'enfronta amb l'exgovernador de Rio Grande do Sul, Raul Pont. El primer representa el camp majoritari, mentre que l'altre és de l'ala més esquerrana, la que no ha intentat minimitzar la crisi. Però, com diu Buarque, els comicis no canviaran res si no és que el PT basteix de nou el discurs transformador que presumptament tenia.

L'oposició, mentrestant, ha apostat per la carta del desgast. Per ara descarten engegar el procés de destitució del president. Sense proves concretes que impliquin Lula directament en els diferents escàndols de corrupció, diuen, no es pot pensar en l'acusació pública directa. I, sobretot, sense un clima social adient. El cap del grup parlamentari al Senat del PSDB, Arthur Virgílio, té la convicció que "el president sabia tot el que estava passant". Però, afegeix, "calen proves judicials i el clamor de la societat" per posar en marxa els mecanismes constitucionals per fer fora Lula de Brasília. En aquests moments no hi ha cap indicatiu que apunti directament l'exlíder sindical, tot i que l'última revelació sobre el finançament il·legal de la segona volta de les presidencials del 2002 podria aportar sorpreses.

La població, alhora, continua sense acabar de creure's tot el que està passant. Els sondejos assenyalen que la popularitat del president segueix alta, però l'última enquesta de Datafolha diu, per primer cop, que Lula podria perdre els comicis de l'any vinent davant del possible candidat del PSDB, José Serra, l'actual alcalde de São Pau-

BASES XXXIV PREMIS OCTUBRE 2005

PREMI D'ASSAIG JOAN FUSTER

Jurats: Xavier Antich, Xavier Bru de Sala, Montserrat Casals, Daniel Giralt-Miracle i Vicent Sanchis.

El premi consisteix en una escultura d'Andreu Alfaro més la quantitat de 6.000 euros.

PREMI DE NARRATIVA ANDRÒMINA

Jurats: Anton M. Espadaler, Joan Garí Montserrat Palau, Ramon Pla i Francesc Sellés.

El premi consisteix en una escultura d'Andreu Alfaro més la quantitat de 12.000 euros.

PREMI DE POESIA VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

Jurats: David Castillo, Laia Climent, Carles Duarte, Susanna Rafart i Isona Passola.

El premi consisteix en una escultura d'Andreu Alfaro més la quantitat de 4.000 euros.

PREMI DE TEATRE

Jurats: Carles Alfaro, Manuel Molins i Rodolf Sirera.

El premi consisteix en una escultura d'Andreu Alfaro més la quantitat de 4.000 euros.

MÉS INFORMACIÓ

edicions **3i4** València

Pérez Bayer, 11 · 46002 València
tel. 963 516 492 · Fax 963 529 872
e-mail: tresiquatre@tresiquatre.com
www.tresiquatre.com

XXXIV PREMIS OCTUBRE 2005

lo i el seu rival el 2002. Encara no es veuen les cares pintades amb barres verdes i grogues que van ser el símbol que va marcar els últims dies del president Fernando Collor fa tretze anys, però el setmanari *Veja* ja va col·locar fa unes setmanes en portada el nom Lula, amb les esles pintades d'aquests colors.

Luciana Genro també està conveçuda que Lula coneixia, a grans trets, el que estaven ordint els seus companys de partit. "Al 2002, abans de l'inici de la campanya electoral, va donar carta

ria, la protecció de l'Amazones o els mecanismes que serveixen per acabar amb l'*apartheid* brasiler— i abandonar la idea de la reelecció. Virgílio, per la seva banda, creu que Lula "intentarà redimir al màxim el seu Govern" i afirma que té el dret a tornar-se a presentar, però que "hauria de pensar en concloure bé el seu mandat". Al PSDB es moren per derrotar Lula a les urnes.

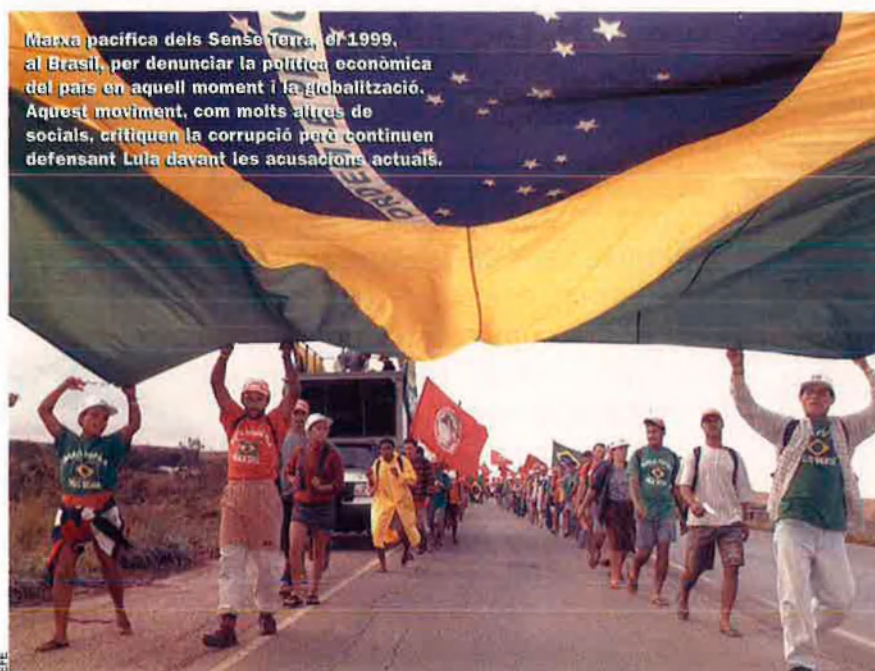
L'executiu es troba completament paralytitzat i l'única acció positiva que ha aconseguit tirar endavant és el referèn-

i mentre culpen exclusivament l'"oligarquia" del PT de la crisi, exculpen Lula i repeteixen una vegada i una altra que ha fet moltes coses bones pel país. Petites coses, sí, però no les grans que tothom esperava d'ell.

Els sindicats i els moviments socials, com els Sense Terra (MST), han quedat tan espantats amb tot el que estan veient cada dia que només s'atreveixen a sortir al carrer per denunciar la corrupció i defensar la figura de Lula. És potser, diuen, el millor de tota una classe política "podrida", com afirma un taxista de Salvador. L'esquerra, de fet, no vol un procés públic, sinó una reforma constitucional que permeti celebrar un referèndum revocatori. Genro diu que el Congrés tampoc no té legitimitat per demanar l'avançament de les eleccions o engegar el procés de destitució. "Perquè algú compri, primer s'han de vendre", declara, en referència a la compra de legisladors pel Govern. Només una reforma política en profunditat que eviti la multiplicació de partits al Congrés, alguns dels quals només busquen diners, i que un legislador pugui canviar fins a tres vegades de grup parlamentari durant una mateixa legislatura faran possible que el que està passant al Brasil no torni a succeir. Mentrestant, l'esperança dels brasilers en un país millor haurà d'esperar.

"És honest fer promeses i no complir-les?", es pregunta un altre cartell penjat per funcionaris de Sanitat a l'avinguda Sete de Setembro de San Salvador. La desil·lusió es pot palpar. Si el president supera l'agost, haurà guanyat una petita batalla psicològica, ja que el vuitè mes de l'any és el maleït de la política brasilera: un 24 d'agost del 1954 es va suïcidar el president Getúlio Vargas, fundador de l'Estat Nou i del Brasil modern; el 25 d'agost del 1961 va dimitir el president Jânio Quadros; el 26 d'agost del 1992, el Parlament va decidir tirar endavant el procés contra Collor. Així, mentre milions de ciutadans es pregunten si la imatge de d'honestat de Lula construïda durant dues dècades resistirà, altres es desperten d'un somni que ha durat poc més de dos anys.

Andreu Gomila
San Salvador (Brasil)

Heloísa Helena (PSOL): "El PT ha fracassat com a partit que representa la classe treballadora"

blanca a José Genoino [president del PT] perquè intentés ampliar la seva aliança cap a la dreta i va amenaçar fins i tot de no presentar-se a les presidencials si el PT no ho aconseguia", exclama la diputada del PSOL, i hi afegeix que "Lula potser no estava interessat a saber els detalls foscos de l'operació, però sempre ha estat un home que ha controlat molt bé la direcció del PT i no és cert que sigui un beneït, com molts l'han definit".

Davant aquest panorama, Buarque creu que el millor que podria fer el president és proposar-se dues o tres lleis emblemàtiques —com la reforma agrà-

dum sobre la prohibició de vendre armes de foc a civils, que es durà a terme el pròxim 23 d'octubre. Lula, això no obstant, diu que ha creat 3 milions de lloc de treball i que ha tret el país de la crisi. Ja no parla del programa Fam Zero, vaixell insígnia dels primers mesos d'il·lusió del seu executiu i que afecta ja 7 milions de famílies del país. Ara, el president és un membre més de la tropa i les manifestacions de l'esquerra demanen el seu cap, com ha passat amb tots els presidents que s'han assegut a Planalto des de la fi de l'última dictadura (1964-85). La gent de mitjana edat conserva una mica d'esperança